

+

סוג הבחינה: א. בגרות לנבחני משנה
 ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
 מועד הבחינה: קיץ תשס"ו, 2006
 מספר השאלון: 205,001102

+

מדינת ישראל
משרד החינוך התרבות והספורט

ת"נ"ך

יחידת הלימוד החמישית

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה ורבע.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
 פרק ראשון – (26x2) – 52 נקודות
 פרק שני – (16x3) – 48 נקודות
 סה"כ – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום. מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; רשום את מספרה בלבד.
 (2) התרכז בנושא. בסס את דבריך על הכתוב.

הערה: בקטעים המצולמים מן התנ"ך בא השם המפורש בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
 רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

+

+

+

+

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון (52 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 1-3 (לכל שאלה – 26 נקודות).

1. סיפורי האבות

- א.** ר' אהרוני (במאמרו "על שלושה סיפורים דומים בספר בראשית") דן, בין השאר, בשני מוטיבים החוזרים בשלושת הסיפורים: גורל האישה והקשר בינו ובין הגירוש; ומוטיב ההתעשרות. לטענת אהרוני, במוטיבים אלה חלה התפתחות מוסרית בין שלושת הסיפורים. הסבר והדגם טענה זו. (20 נקודות)
- ב.** לדברי אהרוני, פרשנים מסורתיים סבורים שיש קושי מוסרי במעשה המרמה של אברהם בסיפור א' (בראשית, י"ב), מכיוון שהמעשה מבטא חוסר ביטחון בה'. על פי המאמר, כתוב פתרון אחד שמציעים הפרשנים המסורתיים לקושי זה. (6 נקודות)

2. מעמד האישה

קרא דברים, כ"ב, 22.

כִּי־מָצָא אִישׁ שָׁכַב וְעִסְאִשָּׁה בְּעֶלְתָּ כֹּב
 בַּעַל וּמְתוֹ גַּם־שָׁנְיָהֶם הָאִישׁ הַשָּׁכֵב עִסְאִשָּׁה וְהָאִשָּׁה וּבְעֶרְתָּ
 הָרָע מִיִּשְׂרָאֵל:

- א.** קרא בראשית, ל"ט, 7-10; שמואל ב, י"ב, 13; תהלים, נ"א, 1-6. הוכח על פי שלושת הכתובים האלה כי הניאוף נתפס במקרא כחטא כלפי אלוהים, ולא רק כחטא שבין אדם לחברו. (9 נקודות)
- ב.** (1) קרא את חוק חמורבי 129 שלפניך: "כי תיתפס אשת איש שוכבת עם גבר אחר, יאסרו אותם [יקשרום] וישליכום אל המים. אם בעל האישה החיה את אשתו [לא הרגה], המלך את עבדו [הנואף] יחיה". במה דומה חוק חמורבי לחוק שבדברים, ובמה הוא שונה ממנו, מבחינת הדין? (9 נקודות)
- (2) בתלמוד הבבלי (מסכת שבת, נ"ו, ע"א) כתוב: "כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה... כל היוצא למלחמת בית דוד [=המלחמות בתקופת דוד] כותב גט כריתות לאשתו". חכמי התלמוד מוצאים קושי בסיפור דוד ובת-שבע לאור החוק שבדברים. מהו הקושי, וכיצד הם פותרים אותו? (8 נקודות)

/המשך בעמוד 3/

+

+

+

+

3. מעמד האישה

קרא שופטים, י"ד, 1-4.

א וירד שמשון תמנתה וירא א
 אשה בתמנתה מבנות פלשתים: ויעל ויגד לאביו ולאמו ב
 ויאמר אשה ראיתי בתמנתה מבנות פלשתים ועתה קחור
 אותה לי לאשה: ויאמר לו אביו ואמו האין בבנות אחיך ג
 ובכל-עמי אשה כי-אתה הולך לקחת אשה מפלשתים
 הערלים ויאמר שמשון אל-אביו אותה קח-לי כי-היא ישרה
 בעיני: ואביו ואמו לא ידעו כי מַה־הָּ היא כִּי-תֵאָנֶה הוּא־ ד
 מבקש מפלשתים ובעת ההיא פלשתים משלים בישראל:

א. ציין את שלוש העמדות העולות מפסוקים אלה בנוגע לנישואי שמשון, כתוב מי מבטא כל

עמדה, והסבר מהי הסיבה לכל עמדה. (10 נקודות)

ב. (1) קרא גם נחמיה, י"ג, 23-27.

לאיזו מהעמדות שצינת בסעיף א דומה העמדה בנחמיה? הסבר את הנימוק שמביא

נחמיה להשקפה זו. (9 נקודות)

(2) בתלמוד הבבלי (מסכת סוטה, ט', ע"ב) כתוב: "שמשון בעיניו מרד, שנאמר: ויאמר שמשון

אל אביו: אותה קח לי כי היא ישרה בעיניי – לפיכך נקרו פלשתים את עיניו".

מהי עמדת חז"ל כלפי התנהגותו של שמשון? הסבר מהו לדעתם הקשר בין התנהגותו

של שמשון ובין אחריתו. (7 נקודות)

/המשך בעמוד 4/

+

+

פרק שני (48 נקודות)

ענה על שלוש מהשאלות 4-8. (לכל שאלה – 16 נקודות)

4. סיפורי האבות

קרא בראשית, י"ג, 6-18.

וְלֹא-נָשָׂא אֹתָם הָאָרֶץ לְשִׁבַת יַחְדָּו כִּי-הָיָה
 רְכוּשָׁם רָב וְלֹא יָכְלוּ לְשִׁבַת יַחְדָּו: וַיְהִי-דוֹיֵב בֵּין רַעֲי מִקְנֵה־
 אַבְרָם וּבֵין רַעֲי מִקְנֵה-לוֹט וְהַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרָזִי אִזּוּ יָשָׁב בְּאֶרֶץ:
 ח וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל-לוֹט אֶל-נָא תְהִי מְרִיבָה בֵּינִי וּבֵינְךָ וּבֵין
 ט רַעֲי וּבֵין רַעֲיֶיךָ כִּי-אֲנָשִׁים אַחִים אֲנַחְנוּ: הֲלֹא כָל-הָאָרֶץ
 י לְפָנֶיךָ הִפְרָד נָא מֵעָלַי אִם-הִשְׁמָאֵל וְאִימָנָה וְאִם-הִימִין
 וְאִשְׁמְאִילָה: וַיִּשְׂא-לוֹט אֶת-עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת-כָּל-כַּבֵּד הַיַּרְדֵּן
 כִּי כָלָה מִשְׁקָה לְפָנָיו וַשְׁחַת לְהָ: אֶת-סֹדֶם וְאֶת-עַמּוּדָה כְּגֹן
 יא לְהָ: כָּאָרֶץ מִצְרַיִם בְּאֶכָה צֶעֶר: וַיִּבְחַר-לוֹ לוֹט אֶת כָּל-כַּבֵּד
 יב הַיַּרְדֵּן וַיִּסַּע לוֹט מִקְדָּם וַיִּפְרְדּוּ אִישׁ מֵעַל אָחִיו: אַבְרָם יָשָׁב
 יג בְּאֶרֶץ-כְּנָעַן וְלוֹט יָשָׁב בְּעָרֵי הַכְּפָר וַיֵּאֱהַל עַד-סֹדֶם: וְאֲנָשֵׁי
 יד סֹדֶם רָעִים וַחֲטָאִים לְהָ: מְאֹד: וַיִּהְיֶה אָמַר אֶל-אַבְרָם
 טו אַחֲרַי הִפְרַד-לוֹט מֵעַמּוֹ שְׂאֵל-נָא עֵינֶיךָ וַיֵּרָא מִן-הַמָּקוֹם
 טז אֲשֶׁר-אַתָּה שָׂם צַפְנָה וְנִגְבָּה וְקָדְמָה וַיִּמָּה: כִּי אֶת-כָּל-
 ז' הָאָרֶץ אֲשֶׁר-אַתָּה רָאָה לְךָ אֶתְנַנָּה וְלִזְרַעְךָ עַד-עוֹלָם:
 ח' וַיִּשְׁמָתִי אֶת-זְרַעְךָ כַּעֲפַר הָאָרֶץ אֲשֶׁר וְאִם-יִוְכַל אִישׁ לְמַנּוֹת
 ט' אֶת-עַפְר הָאָרֶץ גַּם-זְרַעְךָ יִמָּנָה: קוֹם הִתְהַלֵּךְ בְּאֶרֶץ לְאָרְבָּה
 י' וּלְרַחֲבָה כִּי לְךָ אֶתְנַנָּה: וַיֵּאֱהַל אַבְרָם וַיָּבֵא וַיִּשָׁב בְּאֵלְנֵי
 י"א מְרָא אֲשֶׁר בְּחֶבְרוֹן וַיִּבְן-שָׁם מִזְבֵּחַ לְהָ:

א. קרא גם בראשית, כ"ו, 13-22.

בשני הכתובים מתואר סכסוך דומה.

מהו סכסוך זה, מהי הסיבה לסכסוך, ומהו הפתרון לסכסוך בכל אחד מהכתובים?

(11 נקודות)

ב. קרא את הקטע שלפניך.

הסבר כיצד אפשר לראות פער בין המסופר בפסוקים 11-12 ובין הבטחת האל בפסוקים

14-17. (5 נקודות)

/המשך בעמוד 5/

5. סיפורי האבות

קרא בראשית, י"ח, 17-33.

י' הִיא אָמַר הַמַּכְסֶּה

י"ח אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אָנִי עֹשֶׂה: וְאַבְרָהָם הָיוּ יְהִיָּה לְגֹי גָדוֹל

יט וְעַצוֹם וְנִבְרָכוּ-כּוּ כָּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ: כִּי יָדַעְתִּיו לְמַעַן אֲשֶׁר

יְצַוֶּה אֶת-בָּנָיו וְאֶת-בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשִׁמְרוּ דְרֹךְ הַיְיָ לַעֲשׂוֹת

צְדָקָה וּמִשְׁפָּט לְמַעַן הָבִיא הַיְיָ עַל-אַבְרָהָם אֶת אֲשֶׁר-

כ דִּבֶּר עָלָיו: וַיֹּאמֶר הַיְיָ זַעֲקֵת סָדָם וְעִמֹרָה כִּי-רַבָּה וַחֲטָאתָם

כא כִּי כִבְדָה מְאֹד: אֲרִדְהֶנָּא וְאַרְאֶהָ הַכְּצַעֲקָתָהּ הַבָּאָה אֵלַי

כב עֲשׂוּ וְכִלְהָ וְאִם-לֹא אֲדַעָה: וַיִּפְּנוּ מִשֵּׁם הָאֲנָשִׁים וַיֵּלְכוּ סָדָמָה

כג וְאַבְרָהָם עֹודֵנו עֹמֵד לִפְנֵי הַיְיָ: וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הֲאֵף

כד תִּסְפָּה צְדִיק עִם-דָּשָׁע: אוֹלֵי יֵשׁ חַמְשִׁים צְדִיקִים בְּתוֹךְ הָעִיר

הֲאֵף תִּסְפָּה וְלֹא-תִשָּׂא לְמָקוֹם לְמַעַן חַמְשִׁים הַצְדִיקִים אֲשֶׁר

כה בְּקִרְבָּהּ: חֲלִלָה לְךָ מַעֲשֵׂת וּכְדַבְּרֵךָ הִזֵּה לְהַמִּית צְדִיק עִם-

כז רָשָׁע וְהִיָּה כַצְדִיק כְּרָשָׁע חֲלִלָה לְךָ הַשֹּׁפֵט כָּל-הָאָרֶץ לֹא

כז יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט: וַיֹּאמֶר הַיְיָ אִם-אֶמְצָא בְּסָדָם חַמְשִׁים צְדִיקִים

כח בְּתוֹךְ הָעִיר וְנִשְׂאָתִי לְכָל-הַמָּקוֹם בְּעִבּוֹרָם: וַיַּעַן אַבְרָהָם

כח וַיֹּאמֶר הִנֵּה-נָא הוֹאֵלְתִי לְדַבֵּר אֶל-אֲדֹנָי וְאֲנֹכִי עֹפֵר וְאֹפֵר:

כח אוֹלֵי יַחֲסֹדוֹן חַמְשִׁים הַצְדִיקִים חַמְשָׁה הַתְּשֻׁחִית בְּחַמְשָׁה אֶת-

כט כָּל-הָעִיר וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחִית אִם-אֶמְצָא שָׁם אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה:

כט וַיִּסָּף עוֹד לְדַבֵּר אֵלָיו וַיֹּאמֶר אוֹלֵי יִמְצְאוּן שָׁם אַרְבָּעִים וַיֹּאמֶר

ל לֹא אֶעֱשֶׂה בְּעִבּוֹר הָאֲרָבָעִים: וַיֹּאמֶר אֶל-נָא יַחַד לְאֲדֹנָי

לא וְאֲדַבְּרָה אוֹלֵי יִמְצְאוּן שָׁם שְׁלֹשִׁים וַיֹּאמֶר לֹא אֶעֱשֶׂה אִם-

לא אֶמְצָא שָׁם שְׁלֹשִׁים: וַיֹּאמֶר הִנֵּה-נָא הוֹאֵלְתִי לְדַבֵּר אֶל-

לב אֲדֹנָי אוֹלֵי יִמְצְאוּן שָׁם עֶשְׂרִים וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחִית בְּעִבּוֹר

לב הָעֶשְׂרִים: וַיֹּאמֶר אֶל-נָא יַחַד לְאֲדֹנָי וְאֲדַבְּרָה אֶךְ-הַפֶּעַם

לב אוֹלֵי יִמְצְאוּן שָׁם עֶשְׂרֵה וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחִית בְּעִבּוֹר הָעֶשְׂרֵה:

לב וַיֵּלֶךְ הַיְיָ כַּאֲשֶׁר כָּלָה לְדַבֵּר אֶל-אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב

לְמָקוֹמוֹ:

א. בקטע מוצגות שתי פנים של ה': שיפוט לפי מידת הדין ושיפוט לפי מידת הרחמים.
 כיצד באות לידי ביטוי שתי הפנים של ה' בדברי אברהם בקטע שלפניך?
 (10 נקודות)

ב. כיצד אפשר לראות בקטע שלפניך התגשמות של הברכה בבראשית, י"ב, 3? (6 נקודות)
 /המשך בעמוד 6/

+

+

6. סיפורי האבות

- א' סימון (במאמרו "גירוש ישמעאל – העקדה שקדמה לעקדת יצחק") מוצא קשרים ענייניים ולשוניים בין גירוש ישמעאל (**בראשית**, כ"א, 9-21) לעקדת יצחק (**בראשית**, כ"ב, 1-19).
- א. (1) ציין שלוש נקודות דמיון שמוצא סימון בין הסיפורים. (9 נקודות)
- (2) לאיזו מסקנה מגיע סימון בעקבות הדמיון בין הסיפורים? (3 נקודות)
- ב. לדעת סימון, יש הבדל מכריע בין הפרדה מיצחק ובין הפרדה מישמעאל. הסבר מהו. (4 נקודות)

7. מעמד האישה

קרא **שמות**, כ"ב, 15-16.

טז וְכִי־יִפְתָּה אִישׁ בְּתוּלָה אֲשֶׁר לֹא־אֶרְשָׁה

טז וְשָׁכַב עִמָּהּ מִהָרְגָה לּוֹ לְאִשָּׁה: אִם־מֵאֵן יִמָּאֵן אָבִיהָ לְתַתָּהּ לּוֹ בְּסוֹף יִשְׁקַל כְּמִהָר הַבְּתוּלָה:

- א. (1) מה הן שתי אפשרויות הדין במקרה של פיתוי בתולה? (4 נקודות)
- (2) קרא את החוק האשורי A 56 שלפניך: "ואם התמסרה הבתולה לאיש... [המפתה] יתן 1/3 בכסף כערך הבתולין, והאב יעשה בבתו כטוב בעיניו". במה דומה מעמדו של האב בחוק המקראי ובחוק האשורי? (3 נקודות)
- ב. כתוב מה אפשר להסיק על מעמדו של האב מהכתובים האלה: **שופטים**, א', 12; **שמואל א**, כ"ה, 44. (9 נקודות)

8. מעמד האישה

י' אמית (בספרה "ספר שופטים – אמנות העריכה") מציינת אמצעים אחדים שבהם משתמש המספר המקראי כדי להמחיש את חומרת המעשה שעשו אנשי גבעה.

קרא **בראשית**, י"ח, 1-8; י"ט, 1-3; **שופטים**, י"ט, 1-9.

לדעת אמית, כיצד ההשוואה בין כתובים אלה ובין **שופטים**, י"ט, 15-16 מחזקת את הביקורת על התנהגותם של אנשי גבעה?

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך התרבות והספורט

+

+